
Review: Trije prispevki k slovenski prostorski znanosti

Reviewed Work(s): Urejanje podeželskega prostora s poudarkom na ekološkem vrednotenju (doktorska disertacija) by Anton Prosen; Naselja v sistemu agrarnih struktur - Stanje in razvojne možnosti (magistrska naloga) by Majda Čuček-Kumelj and Milan Naprudnik; Vrednotenje krajine kot osnova za planiranje varstvenih območij - Prikaz metode na primeru Triglavskega narodnega parka (magistrska naloga) by Vesna Kolar-Planinšič and Milan Naprudnik

Review by: Branka BERCE-BRATKO

Source: *Urbani Izziv*, No. 23/25, MESTO - BIVANJE IN STANOVANJE (november 1993), pp. 107-109

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44164427>

Accessed: 21-02-2025 19:21 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License, a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and accessibility for scholars. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

JSTOR

merilih - utemeljena z Ogrinovim delom, je - tako kot pri vseh 'lepih umetnostih' - zasnovana na subjektivni opredelitvi lepote, ki dokončno pripiše posamezniku formiranje idealov, okusa in sloga v obdelavi krajinskih gradiv. Je tudi osnova, ki lepoto kulturne krajine in velikega vrta v njej, priznava kot skupni izraz osebnih stremeljenj v danih razmerah okolja in kulture, prostora in časa. Pregled historičnih slogov, stkanih v zakladnico občečloveške kulture, kaže v tej knjigi nizanje človekovih posegov v krajino, večina med njimi pa ima skupno kakovost v človekovem obvladovanju narave. Ta kot gledanja nas opomni na moč in nemoč sodobne paradigme varstva in preobrazbe okolja, varovanja in razvoja, ene od tistih dvojnosti, s katerimi nam je živeti. Razpon med humaniziranim ali umetnim in naturalističnim ali organskim je Ogrin mojstrsko odkrival v delih velikih pa tudi naključnih umetnikov krajinarstva, ki so poskušali ustvariti prepričljiv učinek ali sekvenco učinkovanj, pa naj gre za radost ali počitek, misterioznost ali veličino. Ali pa za umirjenost in nežnost 'lepega' oziroma udarnost in ostrino 'slikovitega'.

S tem svojevrstnim "Gesamtkunstwerk" knjižnega tipa je širši svet dobil pomemben vpogled v potencial slovenske kulture, slovenska kultura pa obogatitev z vodičem v skrivnostni svet oblikovane krajine, te posebne dediščine človeštva.

Naj ob koncu zapišemo, da bo Ogrinova knjiga že po sedanjih ocenah našla pot v številne države. Angliji in Ameriki, kjer se je distribucija izdaje v angleščini že začela, bodo sledile založniške hiše še drugih držav, ki so se seznanile s knjigo na frankfurtskem sejmu ali drugače. Za nas pa je pomembno, da nas ta knjiga spodbudi k pravilnejšem vrednotenju krajinske arhitekture pri novih gradnjah in pri kultiviranju našega prostora, še bolj pa k skrbi za tisto skromno, a vendar dragoceno dediščino preteklih dob, ki se nam je ohranila.

Prof. mag. Vladimir Mušič, dipl. inž. arh.

Branka BERCE-BRATKO

Trije prispevki k slovenski prostorski znanosti

Anton Prosen:
Urejanje podeželskega prostora s poudarkom na ekološkem vrednotenju (doktorska disertacija)

FAGG, Katedra za prostorsko planiranje

Mentor:

prof. dr. **Milan Naprudnik**, zagovor 21. 1. 1993

V uvodu avtor opredeli varovalno planiranje v razmerju do splošnega planiranja prostora, v nadaljevanju pa pomen planiranja za urejanje podeželskega prostora in metode ruralnega planiranja, kjer poudarja, da sta se vloga in pomen kmetijstva bistveno spremenila, vendar pa ostaja njegovo bistvo nespremenjeno. Poleg zagotavljanja primernih količin zdrave hrane so oblikovanje in vzdrževanje kulturne krajine ter ohranjanje prvin narave bolj izpostavljena kot nekoč, to pa zato, ker je funkcija podeželskega prostora ob uporabi krajinsko-ekološkega planiranja bolj izpostavljena tudi v funkciji urejanja in negovanja krajine. Podeželski prostor se mora prilagajati tehničnemu napredku.

Prav iz teze o tehničnem napredku in celovitem razvoju razvija tezo o tem, da so agrarne operacije tisti strokovno-tehnični postopki, s katerimi tehnično, ekološko in pravno preurejamo podeželski prostor ter ustvarjamo možnosti za dobro gospodarjenje. To tezo izvaja na osnovi nemških izkušenj, saj je avtor del disertacije celo izdelal na Katedri za urejanje tal in razvoj podeželja Tehnične univerze v Munchnu. S proizvodno-tehničnega vidika gospodar-

jenja, torej urejanja in proizvodnje v tem prostoru, je potrebno preiti na ekološko osveščeno gospodarjenje s podeželskim prostorom, ki v krajini ustvarja ekološko ravnovesje.

Cilj disertacije je bil, da na osnovi tujih izkušenj, predvsem nemških, izdela nov planersko-metodološki postopek pri urejanju kmetijskega prostora z agrarnimi operacijami. V tem poglavju podrobno obdela agrarne operacije, posebej še z zgledi iz Zvezne republike Nemčije, z agrarnostrukturnim planiranjem in poglavje zaključí z načrtom komasacije.

Kot naslednje poglavje uvaja temelje sonaravnega urejanja kmetijskega prostora, kjer definira ekosistem kot nosilec zmogljivosti za ohranjanje biološkega ravnotežja. V zaključku tega poglavja predstavi ta vpliv tudi na primeru komasacije. Kot dopolnilo uvaja pojem nege krajine in jo definira v okvirih načrtovalskih procesov v ZRN. Naslednje podpoglavje pa je pregled ukrepov za nego krajine in uvajanje le-te ter ohranjanje in ustvarjanje njene raznovrstne podobe.

Tehnična podpora navedenim poglavjem pa je poglavje o inventarizaciji in analizi kmetijskega prostora vključujoč presojo vplivov na okolje kot sistem preverjanja posegov v kmetijski prostor. Kot primer uporabe navedenih metodoloških prijemov pa je izdelan metodološki primer prenove vasi, ki temelji na komasaciji kot na inštrumentu za izvedbo prenove in razvoja naselja. Kot poseben element je izpostavljena tudi ekologija vasi v biološkem in socialno-ter sanacijsko-ekološkem pomenu.

Kot rezultat naloge so predlagane metodološke usmeritve za celostno urejanje kmetijskega prostora v Sloveniji s poudarki na pravno-zakonskih osnovah, z umeščanjem urejanja kmetijskega prostora v celosten sistem načrtovanja in urejanja prostora. Metodo pa je metodološko prikazal na primeru planiranja avtoceste skozi ruralni prostor na delu avtoceste Ljubljana-Bregana. Na primeru Dravinjske doline pa je preiskusil metodo na ravni izdelave plana, izhajajoč iz regionalne ravni s predlogom izdelave razvojnih na-

črtov in načrtov rabe prostora ter z izdelavo ureditvenih načrtov naselij s pripadajočim funkcionalnim zemljiščem, ki hkrati predstavlja tudi komasacijsko območje.

Naloga podrobno obdela definicije in metode in je prav zato pravi učbenik planiranja podeželja. Predstavlja začetke planiranja podeželja in jih podpira s tedanjimi strokovnimi paradigami. Podaja usmeritve in cilje ter konkretne postopke, ki jih avtor izvaja na osnovi nemških, predvsem bavarskih izkušenj in seveda na osnovi naših lastnih izkušenj. Stalno poudarja, da izkušenj ne moremo prenašati, da pa se iz njih lahko veliko naučimo, še posebej če jih znamo prilagoditi našim lastnim razmeram.

Posebno vrednost naloge pa predstavlja slovarček pojmov.

Neobičajno je, da doktorat, ki mora biti vrh piramide, izide kot učbenik, kar pa v našem okolju, ki ima tako veliko pomanjkanje osnovne literature, ni tako nenavadno. Prav zaradi uporabnosti in konkretnosti dela je pretežni del disertacije izšel v knjigi z naslovom SONARAVNO UREJANJE PODEŽELSKEGA PROSTORA, ki jo je izdala Katedra za prostorsko planiranje. Slovesna promocija knjige je bila 11. 10. 1993 v prostorih Zemljiškega muzeja. Same predstavitve se je udeležil celo minister za kmetijstvo, ki je poudaril pomen knjige, vendar pa je tudi nakazal, da so potrebni tudi socialno-psihološki pogledi in upoštevanje identitete oz. slovenske pestrosti podeželja, ne le pravno-geodetske in tehnično planerske plati. Avtor sicer stalno poudarja multidisciplinarnost planerskega procesa na osnovi dobro izdelanih sektorskih analiz in planov. Žal pa nimamo še praktičnih primerov, ki bi nam vse to tudi potrjevali v praksi, vendar pa upamo, da jih bomo kmalu dobili. Avtor je prav iz navedenih razlogov sodeloval pri izdelavi Nacionalne strategije razvoja podeželja in s podporo resornega ministrstva bo skušal metodo uveljaviti tudi v praksi.

Disertacija obsega 254 strani, ima 19 preglednic, 27 shem, 15 slik in 194 bibliografskih enot in 92 enot v pojmovnem slovarčku.

Majda Čuček-Kumelj: Naselja v sistemu agrarnih struktur - Stanje in razvojne možnosti (magistrska naloga)

FAGG, Katedra za prostorsko planiranje

Mentor:

prof. dr. **Milan Naprudnik**, zagovor 13. 5. 1993

Naloga temelji na osnovi definicije in funkcij podeželja, na razmerju med podeželjem in kmetijsko rabo prostora, na osnovi kmetijstva kot gospodarske panoge, na razmerju med podeželjem in varstvom okolja, na razmerju med podeželjem in identiteto prostora ter na podeželju kot poselitvenem prostoru v navezavi na delovna mesta na podeželju. Oprla se je na Jeršičevo razvrstitev podeželja na tipe po kriteriju intenzivnosti kmetijske rabe.

Posebno poglavje, ki je izhodišče za jedro naloge, predstavlja naselja kot sestavni del podeželja, kjer avtorica ugotavlja, da imamo v Sloveniji kar 5987 naselij, ki imajo manj kot 2000 prebivalcev, kjer se opre na število funkcij naselja kot kriterij za razvrščanje v tipe in nato še na "plansko tipologijo naselij" (P. Mihevc, 1985). Primerja razvrstitve v Nemčiji - kot primer si je vzela Bavarsko. Izhajajoč iz omenjenih predlogov je opredelila problematiko ruralnih naselij, prevladujoče ruralnih in ruralno-urbanih ter urbano-ruralnih naselij.

Preide na osrednje poglavje o planiranju in urejanju podeželskega prostora, kjer kritično prikaže uveljavljene pristope: 1. ruralno planiranje kot planiranje rabe prostora, 2. ruralno planiranje kot planiranje vasi in njene okolice in 3. ruralno planiranje kot celostno ali integralno planiranje družbenih in ekonomskih dejavnosti v prostoru. Ugotavlja, da pri planiranju tega prostora še vedno prevladujejo sektorski plani vključno s prostorskimi, ki so bili le zloženka sektorskih prijemov brez ekoloških in krajinskih presoj.

Na izvedbeni ravni se večina območij ureja s prostorsko ureditvenimi po-

goji (PUP). Sam PUP navadno ne določa kakovosti prostora, saj je ponazorjen samo tekstualno, grafično pa so opredeljene samo meje teh območij. Ugotavlja, da samo sektorsko planiranje v zaostrenih ekoloških, prostorskih in s tem tudi gospodarskih razmerah ne bo več mogoče, kajti prostor je potrebno obravnavati kot sklenjen sistem, ki se temu primerno tudi odziva na spremembe.

Prenovo vasi razume kot osrednji sestavni del kmetijske in s tem tudi nacionalne politike, katerih cilj je izboljšati življenjske, stanovanjske in delovne razmere v podeželskem prostoru. S prenovo vasi je mogoče rešiti nasprotja med kmetijstvom in drugimi dejavnostmi, rešiti vprašanje zasebnih in javnih interesov ter relativno izenačiti razmere bivanja in dela v celotnem prostoru in zmanjšati migracije. Pod naslovom Urejanje kmetijskega prostora do prenove vasi opiše primer Bavarske.

V nalogi je predlagan podroben postopek načrta prenove vasi, ki je integralen, saj enakovredno upošteva kmetijskoproizvodni, ekološki, krajinski, oblikovalski in socialno-ekonomski vidik, vključujoč participacijo prebivalcev, kjer so na enakovreden način vključeni tudi nekmečki prebivalci.

Poleg tega osrednjega prispevka je oprla nalogo tudi na geografske informacijske sisteme (GIS) kot podpore pri prenovi vasi. Na koncu predstavi primer prenove vasi kot načrtovalskega - planerskega pristopa za načrtovanje in izvajanje prenove na primeru Rakitne.

Bistven prispevek naloge je v tem, da so dobro definirane možnosti uporabe tehnologije GIS kot podpore planiranju in načrtovanju podeželskih območij. Pomemben je tudi predlog vsebine integralnega načrtovalskega pristopa s posameznimi aplikacijami. Poseben pomen naloge je, da je nadsektorska in pledira in konkretno predlaga integralni načrt prenove vasi.

Magistrsko delo obsega 183 strani, 40 slik, 37 prilog, 70 bibliografskih enot virov in literature.

Vesna Kolar-Planinšič:
Vrednotenje krajine kot
osnova za planiranje
varstvenih območij - Prikaz
metode na primeru
Triglavskega narodnega
parka (magistrska naloga)

FAGG, Katedra za prostorsko planiranje

Mentor:

prof. dr. **Milan Naprudnik**, zagovor
 20. 5. 1993

Naloga temelji na osnovi primerjalne analize načinov krajinskega vrednotenja s primerjavo kriterijev, metodologije, tehnik in vključenosti v plannerski proces s prerezom nacionalne, regionalne in lokalne ravni za potrebe varstva na osnovi izkušenj na Danskem, v Veliki Britaniji in v ZDA. Ocenjena je uporabnost naštetih načinov krajinskega vrednotenja za Slovenijo.

Iz primerjalne študije je razvidno, da prav krajinsko vrednotenje, če je vključeno v sistem planiranja, odločilno prispeva k najprimernejši razporeditvi dejavnosti. Naloga tudi dokazuje, da predstavlja krajinsko

vrednotenje na nacionalni ravni osnovo za odkrivanje in odpravljanje prostorskih konfliktov in hkrati služi kot osnova za opredeljevanje varovanih območij tako na republiški kot na regionalni ravni.

Metoda opredeljevanja krajinskih območij podobnih značilnosti predstavlja del postopka krajinskega vrednotenja in se pojavlja v dveh vlogah: 1. kot pomožna metoda za lažje krajinsko vrednotenje in temelji na opredeljevanju homogenih krajinskih enot-con, 2. kot del vrednostnega opredeljevanja krajinskih območij.

Jedro naloge predstavlja krajinsko ekološko vrednotenje odprte krajine na primeru Triglavskega narodnega parka. Na osnovi lege, rabe prostora in demografskih podatkov je bila narejena analiza stanja oz. definirana problematika območja. Inventarizacija je zajemala naslednje analize: relief, pedologijo, geološko karto, vegetacijski pokrov in živalstvo. Rezultat naloge je bila opredelitev homogenih krajinskih enot s tabelo teh enot-con.

Na osnovi predlog in tujih izkušenj so bili izdelani kriteriji za vrednotenje krajine: naravovarstveni, eko-

loški, kulturno-zgodovinski, estetski, asociativni, kriteriji reprezentativnosti, znanstveni in rekreacijski potenciali krajine.

Na primeru TNP je bila tudi predlagana izdelava variantnih koncepcij in scenarijev razvoja, predlagan je bil plan varovanega območja in študija enotnega upravljanja območja. Prikaz metode na primeru TNP dokazuje, da je vrednotenje krajine osnova za strategijo, planske modele in vrednotenje možnih posegov v prostor.

Iz naloge izhaja, da je metoda krajinskega vrednotenja z namenom varovanja primerna tudi v slovenskem prostoru.

Naloga nedvomno pomeni prispevek k metodologiji opredeljevanja naravovarstvenih območij, posebej še, ker je bila izdelana na primeru Triglavskega narodnega parka. Žal pa v pričujoči nalogi pogrešamo izkušnje iz drugih držav alpskega sveta.

Magistrska naloga obsega 235 strani, 26 grafičnih prilog, 25 tabel in shem, 74 slik in 119 virov oz. bibliografskih referenc.

Dr. Branka Berce Bratko, dipl. etnolog

Novosti iz knjižnice UI

The **ASSESSMENT** of land value / edited by Daniel M. Holland ; contributors Kenneth Back, Donald R. Beach, David Black, John M. Copes, Paul B. Downing, Mason Gaffney, Ted Gwartney, C. Lowell Harriss, Ursula K. Hicks, Arthur D. Lynn, William S. Vickrey. - Madison ; Milwaukee : The University of Wisconsin Press, 1970. - XIII, 292 str. : ilustr. ; 25 cm. - (TRED Publications / Committee on Taxation, Resources and Economic Development ; 5)
 ISBN 299-05620-1

BIBLIOGRAFIJA Urbanističnega inštituta Republike Slovenije : 1992 / glavna urednica Ksenija Kovačec Naglič ; strokovna sodelavka Nevenka Ledinek ; tehnični urednik in oblikovalec Ivan Stanič. - Ljubljana : Urbanistični inštitut Republike Slovenije, 1993. - 60 str. ; 30 cm. - (Bibliografija Urbanističnega inštituta Republike Slovenije, ISSN 1318-1734 ; 1992)
 <Sign. BI/61>

BISHOP, Kevin

Planning for social housing : a report for the National Housing Forum / Kevin Bishop, Alan Hooper. - London : Association of District Councils, 1991. - 44 str. : ilustr. ; 30 cm
 ISBN 1-873822-00-6

BOELHOUWER, Peter

Housing systems in Europe: part I : a comparative study of housing policy / Peter Boelhouwer, Harry van der Heijden. - Delft : Delft University Press, 1992. - 314 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Housing and urban policy studies ; 1)
 ISBN 90-6275-769-3

BOUDON, Raymond

Theories of social change : a critical appraisal / Raymond Boudon ; translated by J. C. Whitehouse. - Cambridge : Polity Press, 1991. - VI, 253 str. ; 23 cm
 ISBN 0-7456-0950-3

CLAPHAM, David

Housing and social policy / David Clapham, Peter Kemp, Susan J. Smith. - Houndmills <etc.> : Macmillan, 1990. - XVIII, 274 str. : ilustr. ; 23 cm. - (Studies in Social Policy)
 ISBN 0-333-43551-6